

Jean Giono

L'òm ch'a piantava j'erbo

titol original: *L'homme qui plantait des arbres*, publicà dël 1953 da l'editor Gallimard
virà an piemontèis da Riccardo, un ch'a l'ha a cheur soa lenga

Për che 'l caràter ëd n'esse uman a dësvèila dle qualità vremen ecessionaj, a venta avèj ël boneur ëd podèj osservé soa assion durant ëd longh agn. Si costa assion a l'é dëspujà ëd tut egoism, si l'idèja ch'a la possa a l'é 'd na generosità senza uguaj, s'a l'é tut afàit sigur ch'a l'ha pà sèrcà d'arcompense da gnun-e part e che an dzorpì a l'ha lassà an sël mond dle marche ch'a sè s-ciàiro, antlora, senza gnun arzigh ëd pijé 'd bàilo, un as treuva dnans a 'n caràter indësmentiàbil.

Na quaranten-a d'agn fa anviron, i fasìa na longa vira a pé, su dj'autèsse tut afàit dësconossùe d'ij torista, an costa region motobin veja dj'Alp ch'a intra an Provensa. Costa region a l'é delimità a sud-est e a sud dal cors mesan dla Durance, antra Sisteron e Mirabeau; a nòrd dal cors superior dla Drôme da soa sorgiss fin-a a Die; a òvest da le pian-e dël Comitè Venaissin e ij contrafòrt dël mont Ventoux. A comprend tuta la part nòrd dël dipartiment dle Basse Alp, ël sud dla Drôme e un cit tòch dël Vaucluse.

A j'ero, al moment ch'i l'avìa ancaminà mia longa spassgiada an costi desert, dle lande patanùe e monòtone, vers ij miladosent, milatèrzent méter d'autèssa. A-i chërsìa gnente d'àutr che 'd lavande sèrvaje.

I j'era an camin ch'i traversava ës pais an soa larghëssa pì granda e, apress tre di 'd marcia, im trovava an na desolassion senza uguaj. I j'era acampà da banda 'd në schéletr ëd vilage bandonà. I l'avìa pì nen d'eva dal di prima e a ventava trovene. Coste ca aglomerà, bele che an ruin-a, parèj d'un vej ni 'd vespe, a l'han fame vnì an ment ch'a l'avìa dovù ess-ie là, ant ël temp, na fontan-a o un poss. A-i era pro na fontan-a, ma sècca. Le sinch o ses ca, senza ij cop, rusià dal vent e d'la pieuva, la cita

capela con ël cioché drocà, a j'ero butà 'me ch'a son butà le ca e le capele ant ij vilage viv, ma tuta vita a l'era dësparia.

A l'era 'n bel di 'd giugn con un grand sol, ma su coste tère senza arpar e àute ant ël cel ël vent a sofiava con na brutalità insoportàbil. Ij sò borbòt da 'n trames le carcasse dle ca a j'ero coj 'd na bes-cia dësturbà an sò past.

I l'hai dovù gavé 'l camp. A sinch ore 'd marcia da là, i l'avìa ancor nen trovà d'eva e a-i era gnente ch'a podìa deme la speransa 'd trovene. A-i era daspèrtut ël midem sech, j'istesse erbe 'd bòsch. A më smijava dë s-ciairé leugn na cita figura nèira, an pé. I l'hai pijala për n'erbo solitari. Për securëssa i son ancaminame vers chila. A l'era 'n bërgé. Na tranten-a ëd moton cogià an sla tèra afoà as arposavo davzin a chiel.

A l'ha fame bèive a soa boracia e pòch apress a l'ha mname a soa bërgeria, an n'ondulassion dl'autipian. A pija soa eva - ecelenta - da 'n pèrtus natural, motobin ancreus, anté che dzora a l'avìa rangià na pulia rudimental.

St'òm a parlava pòch. A l'é lòn ch'a-i riva ai solitari, ma as sentìa ch'a l'era sigur ëd chiel e ch'as fiasava ëd costa securëssa. A l'era dròlo ant ës pais dëspujà ëd tut. A abitava pa an na caban-a, ma an na vera ca an pera anté ch'a së s-ciairava fòrt bin 'me sò travaj pèrsonal a l'avìa taconà ël drocheri ch'a l'avìa trovà là an rivand. Ël coèrcc a l'era sòlid e impermeàbil. Ël vent ch'a-j bruiva ansima a fasia contra ij cop ël son dël mar an sle rive.

Soa ca a l'era an órdin, ij sò tond lavà, ël paviment ramassà, sò fusil angrassà; la supa a bujia an sël feu; i l'hai armarcà antlora ch'a l'era ëdcò rasà ëd fresch, che tuti ij sò boton a j'ero cosù sòlid, che ij sò vesti a j'ero rangià con col soèn minussios ch'a rend ij tacon invisìbij.

A l'ha fame partagé soa supa e dagià che apress i l'hai smonuje mia tabachera, a l'ha dime ch'a fumava pa. Sò can, silensios tanme chiel, a l'era amichévol e nen meschin.

A l'era stàit dun-a ciàir ch'i l'avrìa passà là la neuit, dagià che 'l paisòt pì davzin a l'era ancor a pì che un di e mes ëd marcia. E, an dzorpì, i conossia franch bin ël caràter dij pòchi paisòt ëd costa region. A-i na i-é quatr o sinch ëspatarà leugn j'un da j'àutri an sij fianch ëd coste autësse ant ij cit boschèt ëd rol bianche tut al fond dle stra carossàbij: a son abità da dij boscajant ch'a fan dël carbon ëd bòsch. A son dij pòst anté ch'as viv mal. Le famije, s-ciasse l'un-a contra j'àutre an cost clima tròp rudi, tant

d'istà che d'invern, a esàspero sò egoism sarà antècà. L'ambission irasonévola a chèrs dèsmèsurà ant l'anvìa continuativa dè scapé d'ès pòst. J'òm a pòrto sò carbon an sità coj sò càmon, peuj a rintro. Le qualità pì gorègne as craso sota costa dòcia scossèisa continuà. Le fomne a miton-o sò ghignon. A-i é concorensa an tut, tant pèr vende èl carbon, che pèr la banca a la cesa, pèr le virtù ch'as combato antra 'd lor, pèr ij vissi che èdcò lor as combato e pèr la rusa general èd vissi e virtù, senza treva. An sla paciara èl vent, èdcò chiel senza treva, a dà an sij nerv. A-i son d'epidemie èd gent ch'as massa e vaire cas èd folia, scasi sempe sassin-a.

Èl bërgé, ch'a fumava nen, a l'é andàit a pijé un cit sach e a l'ha spatarà an sla tàula un mugg d'agian. A l'é butasse a esaminèje un dòp l'àutr con motobin d'atension, an separand coj bon da coj gram. Mi i fumava mia pipa. I l'hai proponuje èd giutelo. A l'ha dime ch'a l'era soa ocupassion. An efet, s-ciairand èl soen ch'a butava ant ès travaj, i l'hai pa ansistù. A l'é stàita tuta nòstra conversassion. Cand ch'a l'ha avù da la part èd coj bon un baron d'agian assè gròss, a l'ha contaje a pachèt èd des. An fasend parèj, a eliminava ancor ij frut cit o coj ch'a j'ero na frisa chèrpà, pèrchè a j'esaminava motobin da davzin. Cand a l'ha avù pèrparèj sent agian pèrfet a l'é fèrmasse e i soma andàit a cogesse.

La companìa d'ès monsù a pasiava. Èl di apress i l'hai ciamaje èl pèrmess d'arposeme a ca soa tuta la giornà. A l'ha trovalo tut afàit natural o, pèr esse pì precis, am dasìa l'ampression che gnente a podìa genelo. A l'é nen ch'i l'èissa pèr fòrsa da manca èd cost arpòs, ma i j'era curios e i vorìa savèjne èd pì. A l'ha fàit seurte sò strop e a l'ha mnalo a la pastura. Prima èd parte a l'ha mojà ant un sigilin d'eva èl cit sach anté ch'a l'avìa butà j'agian soasi e contà con tant soen.

I l'hai armarcà che tanme baston a l'avìa pijà na bara èd fer gròssa coma 'l pòles e longa environ un méter e cinquanta. I l'hai fàit tanme cheidun ch'a spassegia antant ch'as arpòsa e i l'hai pijà na stra paralela a la soa. La pastura èd soe bestie a l'era al fond èd na comba. A l'ha lassà èl cit èstrop da goerné al can e a l'é montà vers èl pòst andoa i-i era mi. I l'hai avù peur ch'a vnisèissa pèr arproceme èd mia indiscreSSION, ma pa d'autut: a l'era soa stra e a l'ha anvitame a compagnelo s'i l'avìa gnente èd mej da fé. A andasia a dosent méter da là, an sl'autura.

Arivà al pòst anté ch'a voria andé, a l'é butasse a pianté soa bara ëd fer ant la tèra. Parèj, a fasia un pèrtus anté ch'a butava n'agian, peui a sarava ël pèrtus. A piantava dle rol. I l'hai ciamaje si la tèra a l'era soa. A l'ha rëspondume che 'd nò. A savia ëd chi ch'a l'era? A lo savia pa. A pensava ch'a podèissa esse na tèra dla comun-a o, miraco, proprietà ëd gent ch'as n'interessava pa. Chiel as ansossiaa pa ëd condèsse ij proprietari. A l'ha piantà parèj sent agian con un soen estrem.

Apress ël disné 'd mesdì a l'ha ancaminà torna a sèrne soe smens. I chërdo d'avèj assè ansistù con mie domande, pèrchè a l'ha rëspondume. Da tre agn a piantava d'erbo an costa solitudin. A n'avìa piantane sentmila. An sij sentmila, vintmila a j'ero spontà. Ëd costi vintmila, a fasia cont ëd perd-ne ancor la mità, pèr via dij rusiàire o ëd tut lòn ch'a l'é impossibil d'antivèdde ant ij dissègn ëd la Providensa. A restavo desmila rol ch'a l'avrio chèrsù ant ës pòst andoa che prima a-i era gnente.

A l'é a col moment-là ch'i son anteressame a l'età dè st'òm. A sè s-ciairava ch'a l'avìa pì che sinquant'agn. Sinquantessinch, a l'ha dime. As ciamava Elzéard Bouffier. A l'avìa avù na cassin-a an sla pian-a. Là a l'avìa realisà soa vita. A l'avìa spèrdù sò fieul ùnich, peui soa fomna. A l'era artirasse a vive ant la solitudin, anté ch'a-j fasia piassì vive pian, con soe feje e sò can. A l'avìa giudicà che 's pais a muirìa pèr mancansa d'erbo. A l'ha giontà che, nen avenda d'ocupassion tant amportante, a l'avìa decidù d'armedié a costa situassion.

An ëmnand ëdcò mi an col moment-là, malgré mia età giovo, na vita solitaria, i j'era bon a traté con dlicatèssa j'ànime dij solitari. Tutun i l'hai fàit n'eror. Pròpe mia età giovo am forsava a figureme l'avni an fonsion ëd mi-midem e ëd na sòrt d'arserca dël boneur. I l'hai dije che, da-sì trant'agn, coste desmila rol a sarìo stàite magnifiche. A l'ha rëspondume ëd fasson motobin sempia che, si Nosgnor a-j dasìa vita, da sì trant'agn a n'avrìa piantane tante d'àutre che coste desmila a sarìo tanme na stissa d'eva ant ël mar.

D'àutra part, a l'era già an camin ch'a studiava l'arprodussion dij fò e a l'avìa davzin a soa ca na sèra ëd cite fàine. J'erborin, ch'a l'avìa protegiù dai sò moton con na bariera a grija, a j'ero franch bej. A pensava ëdco a dle biole pèr ij fond, anté che, a l'ha dime, na sèta umidità a durmìa a chèich méter da la surfassa dël teren.

I soma separasse a l'andoman.

L'ann apress, a-i é staje la guèra dël 14 anté ch'i son èstàit anrolà pèr sinch agn.

Ambelelà un tropié a podìa arflete bele gnente an sj'erbo. A di la vrità, la còsa a l'avìa gnanca lassame la marca; i l'avìa considerala tanme na manìa, na coession ëd francoboj, e dësmentiala.

Surtì d'la guèra, i son trovame a arsèive un tut ëmnù andenis ëd demobilisassion ma con na gran anvìa ëd respiré un pòch d'aria bon-a. A l'é senza gnun-a rason pregiudissial, gavà cola-là, ch'i l'hai arpijà la stra ëd se bande deserte.

Èl pais a l'avìa nen cangià. Tutun, dal vilage mòrt, i l'hai s-ciairà an lontanansa na sòrt ëd nebia grisa ch'a coatava j'auture parèj d'un tapiss. Dal di prima i j'era butame torna a pensé a 's bërgé piantador d'erbo.

«Desmila rol, im disìa, a ten-o pèr da bon në spassi motobin grand.»

Durant sinch agn i l'avìa vëddù meuire tròpa gent pèr nen ch'a fussa belfé figuresse la mòrt d'Elzéard Bouffier, dzortut che, cand un a-n n'ha vint, as considero j'òm ëd sinquant'agn tanme dij veciòto ch'a-j resta gnente d'àutr che meuire. A l'era nen mòrt. A l'era ëdcò bin an piòta. A l'avìa cangià 'd mësté. A l'avìa mach pì quatr fèje ma, pèr contra, na senten-a ëd buss d'avije. A l'era dësbarassasse dij moton ch'a j'ero un perìcol pèr soe piantason d'erbo. Pèrchè, a l'ha dime (e i l'hai constatalo), a l'era sossiasse nen d'autut ëd la guèra. A l'avìa seghità impèrturbàbil a pianté.

Le rol dël 1910 a l'avìo antlora des agn e a j'ero pì àute che mi e chiel. Lë spetàcol a sburdìa.

I j'era restà, ant ël sens literal, senza paròle e, dagià che chiel a parlava pa, i l'oma passà tuta la giornà an silensi a spasségé an soa foresta. Costa, an tre tòch, a l'era larga óndes chilòmeter arlongh soa diression pì gròssa. Cand un as visava che tut a l'era surtì da la man ëd cost'òm, senza mojen técnich, a capìa che j'òm a podrìo esse tant eficass che Nosgnor an d'àutri domini che la dèstrussion.

A l'era andàit dapress a soa idèja, e ij fò ch'am rivavo a le spale, spantià findi andoa ch'a së s-ciairava pì nen, a lo testimoniavo. Le rol a j'ero pien-e ëd feuje e a l'avìo passà l'età d'esse an preda dij rusiàire; quant ai dissègn ëd la Providensa midema, pèr crasé l'euvra creà a l'avrìa giujam avù da manca d'arcòre ai siclon. A l'ha

mostrame d'angagiant boschèt ëd biole ch'a armontavo a sinch agn prima, visadi al 1915, dl'época che mi i combatia a Verdun. A l'avìa faje ocupé tuti ij fond anté ch'a sospetava, con giusta rason, ch'a-i fussa dl'umidità scasi a la surfassa dël teren. A j'ero tènre parèj d'adolescente e motobin decise.

La creassion d'àutra part, a l'avìa l'aria ëd realisesse an caden-e. Chiel as na sossiaiva pa; a andasia anans con ostinassion an sò ampegn, motobin sempi. Ma an caland torna vers ël vilage i l'hai s-ciairà dl'eva score an dij ri che, a memòria d'òm, a j'ero sempe stàit sech. A l'era la pì formidàbil operassion ëd reassion ch'i l'èissa mai s-ciairà. Costi arian sech na vira a l'avìo portà d'eva, an dij temp motobin antich.

Cheidun ëd si vilage trist dont i l'hai parlà a l'achit ëd mia conta a j'ero stàit costruì ant ij leu ëd vej vilage gaj-roman dont a restavo ancor dle trasse, anté che j'archeòlogh a l'avìo scavà e a l'avìo trovà ëd lamon an dij pòst andoa ant ël sécol ch'a fa XX la gent a l'era obligà d'arcòre a dle sisterne për avèj un pòch d'eva.

Èdcò ël vent a spatarava chèiche smens. Ant l'istess temp ch'a-i comparìa torna l'eva, a-i comparìo torna ij sàles, ij gorin, ij pra, ij giardin e na sèrta rason ëd vive.

Ma la trasformassion as realisava tant meusia ch'a intrava ant l'abitùdin senza sburdì. Ij cassador ch'a montavo ant le solitùdin për core dapress a le levr a l'avìo bin constatà ël fosoné dij cit erbo ma a l'avìo butalo an sël cont dle malissie naturaj ëd la tèra. A l'é për sòn che gnun a tocava a l'euvra ëd s'òm. S'a l'èisso sospetalo a l'avrìo contrastalo. A l'era insospetàbil. Chi ch'a l'avrìa podù figuresse, ant ij vilage e ant j'aministrassion, n'ostinassion parèj ant la generosità pì fiamenga?

A parte dal 1920, i son mai restà pì che n'ann senza andé a trové Elzéard Bouffier. I l'hai mai vèddulo pieghesse nì avèj dij dùbit. E tutun, Nosgnor a sa si Nosgnor midem a-i possa! I l'hai pa fàit ël cont dij sò faliment. Tutun un a peul bin figuresse che, për un sucess parèj, a-i é stajè damanca ëd sorpassé j'avèrsità; che për garantì la vitòria ëd na passion parèj, a-i é stajè damanca ëd loté contra la disperassion. N'ann a l'avìa piantà pì che desmila òbi. A son mòrtie tuti. L'ann apress a l'ha lassà perde j'òbi për arpijé ij fò ch'a son andàit ancor mej che le rol.

Për fesse n'idèja apopré giusta d'ës caràter ecessional, a venta nen dësmentié ch'a travajava an na solitudin total; tant total che, vers la fin ëd soa vita, a l'avìa përdù l'abitùdin ëd parlé. O, miraco, a na s-ciairava pa la necessità?

Dël 1933 a l'ha arseivù la vùita ëd na vardia forestal ësburdà. Ès fonsionari a l'ha antimaje l'òrdin ëd nen anvisché 'd feu fòra 'd ca, për pàu d'è mnassé la chèrsua ëd costa foresta *natural*. A l'era la prima vira, a l'ha dije 's bonòm, ch'a s'è s-ciairava na foresta chèrse tuta da sola. A cost'època, a andasìa a pianté dij fò a dódes chilòmeter da ca soa. Për evité la stra d'andé e torné, dagià ch'a l'avìa antlora stantessinch agn, a pensava ëd constrùe na caban-a ëd pera an sij leu midem ëd soe piantason. Lòn ch'a l'ha fàit l'ann apress.

Dël 1935, na vera delegassion amministrativa a l'é vnùita a esaminé la *foresta natural*. A-i era un grand pèrsonage dj'Eve e Bòsch, un diputà, dij técnich. As son disse tante paròle inùtij. A l'é decidusse ëd fé cheicòs e, për boneur, a s'é fasse gnente, gavà l'ùnica còsa útil: buté la foresta sota la tùa dl'è Stat e antèrdì ëd ven-e për fé 'd carbon. Përchè a l'era impossibil d'esse nen anciarmà da la blèssa ëd costi erbo giovo pien ëd salute. E a l'ha esercità sò podèj ëd sedussion sël diputà an pèrson-a.

I l'avìa n'amis antra ij capitani forestaj ch'a l'era stàit ëd la delegassion. I l'hai spiegaje ël mascheugn. Un di dla sman-a apress, i soma andàit tuti doi a l'arserca d'Elzéard Bouffier.

I l'oma trovalo an pien travaj, a vint chilòmeter dal pòst anté ch'a l'era staj l'anspession.

Ès capitani forestal a l'era pa mè amis për gnente. A conossìa ël valor dle còse. A l'é stàit bon a resté ciuto. I l'hai ofert ij dontré euv ch'i l'avìa portà an cadò. I l'oma spartì nòstra marena an tre e chèiche ore a son passà ant la contemplassion silensiosa dël paisage.

La banda d'anté ch'i vnissò a l'era coatà d'erbo àut da ses a set méter. Mi i'm visava dl'aspet dël pais dël 1913, ël desert. Èl travaj pasi e regolar, l'aria viva dj'autèsse, la frugalità e dzortut la serenità dl'ànima a l'avìo dàit a 's veciòto na salute scasi solena. A l'era n'atleta ëd Nosgnor. I son domandame vaire giornà ëd teren a l'avrìa ancor coatà d'erbo.

Prima d'andessne, mè amis a l'ha mach dàit con semplicità un cit sugeriment a propòsit ëd chèiche essence ch'a smijavo vnì a taj pèr ël teren ambelessì. A l'ha nen ansistù. «Pèr la bon-a rason, a l'ha dime apress, che 's bonòm a na sa pì che mi.» A la fin ëd n'ora ëd marcia, con l'idèja ch'a l'era fasse stra an chiel, a l'ha giontà: «A na sa motobin ëd pì che tuti. A l'ha trovà na bela manera d'esse beà!»

A l'é mersì a 's capitani che nen mach la foresta, ma ël boneur dè st'òm a son èstàit protegiù. A l'ha fàit nominé tre vardie forestaj pèr costa protession e a l'ha sbaruvaje ëd fasson tal ch'a son restà insensibij a tuti ij tentativ che ij boscajant a podìo fé pèr onze le man.

L'euvra a l'ha corù un pericol grev mach durant la guèra dël 1939. Le viture a marciavo antlora a gasògen e a-i era mai assè 'd bòsch. A l'han ancaminà a tajé antra le rol dël 1910, ma coste bande a resto tant leugn da tute le rej stradaj che l'amprèisa a l'é arvelasse motobin grama da na mira conòmica. A l'han bandonala. Èl bërgé a l'avìa s-ciairà gnente. A l'era a tranta chilòmeter da là, seghitand pasi sò angagg, ignorand la guèra dël 39 'me ch'a l'avìa ignorà la guèra dël 14.

I l'hai vëddù Elzéard Bouffier pèr la dariera vira ëd giugn 1945. A l'avìa antlora otantesset agn. I l'avìa donca arpijà la stra dël desert, ma adess, malgré ël delabrament andoa la guèra a l'avìa lassà ël pais, a-i era na coriera ch'a fasìa servissi antra la val dla Durance e la montagna. I l'hai butà an sël cont d'ës mojen ëd trasport pro lest ël fàit ch'i arconossìa pì nen ij leu ëd mie prime spass-giade. A më smijava donca che l'itinerari am fasìa passé pèr d'àutri pòst. I l'hai avù damanca dël nòm d'un vilage pèr concludè nopà ch'im trovava pèr da bon an costa region na vira an ruin-a e desolà. La coriera a l'ha lassame a Vergons. Dël 1913, costa borgià ëd des o dódes ca a l'avìa tre abitant. A j'ero sèrvaj, as dèspresiavo, a vivìo ëd cassa con ij trabucèt; apopré ant lè stat fisich e moral ëd j'òm dla preistòria. Dantorn a lor j'ortie a travondìo le ca bandonà.

Soa condission a l'era senza speranza. Pèr lor a l'era mach chestion dè speté la mòrt, situassion ch'a dispon bele gnente a le virtù.

Tut a l'era cangià. Fin-a l'aria. Al pòst ëd j'orissi sech e brutaj ch'am acujìo na vira, a sofiava na bisa còtia e carià d'odor. Un brui ch'a smijava a col dl'eva a vnìsìa da an àut: a l'era col dël vent ant ij bòsch. A la fin, còsa ch'a sburdìa ëd pì, i l'hai sentù ël

ver son dl'eva ch'a colava ant un bassin. I l'hai s-ciairà ch'a l'avìo fàit na fontan-a, ch'a l'era bondosa e, lòn ch'a l'ha tocame ëd pì, a l'avìo piantà li-davzin un tijeul ch'a podia già avèj environ quatr agn, già grass, simbol incontestàbil ëd n'arsuression.

An efet, Vergons a portava le marche d'un travaj che pèr felo a-i é damanca dè speransa. La speransa a l'era donca tornà. A l'avìo gavà ij drocheri, campà giù ij tòch ëd muraje delabrà e costruì torna sinch ca. La borgià a contava giujumaj vinteut abitant dont quatr famije giovo. Le ca neuve, stucà ëd fresch, a j'ero sircondà d'òrt anté ch'a chërsiò, mës-cià ma alinià, la vërdura e le fior, ij còj e ij rosé, ij pruss e le gole ëd luv, ij séler e j'anémon. A l'era giujumaj un pòst anté che un a l'avìa gòj ëd vive.

A parte da là, i l'hai fàit mia stra a pé. La guèra d'anté ch'i j'ero pen-a surti a l'ha via pa pèrmetù ël dësbandisse complet ëd la vita, ma Làser a l'era fòra dla tomba. An sij fianch ësbassà dla montagna, i s-ciairava dij cit camp d'òrdi e 'd sèil an erba; al fond dle combe strèite, a-i ero dle prairie tute vërde.

A son bastaje j'eut agn ch'an separo da cost'época pèrchè tut ël pais a arsplendèissa ëd salute e piassi.

Al pòst dij drocheri ch'i l'avìa s-ciairà dël 1913, adess as àusso dle cassin-e polide, bin ëstucà, ch'a son sign ëd na vita felis e còmoda. Le veje sorgiss, alimentà da le pieuve e le fiòche che ij bòsch a arteno, as son torna butasse a colé. A l'han canalisà j'ève. Da banda ëd minca cassin-a, an dij boschèt d'òbi, ij bassin dle fontan-e a dësbordero ansima a dij tapiss ëd menta frësca. Pian pianòt, ij vilage as son torna arcostruisse. Na popolassion ëvnùita d'le pian-e anté che la tèra as vend cara a l'é vnùita a sté ant ël pais, an portandie dla gioventura, dël moviment, dlë spìrit d'aventura. As rancontro ant le contrajette d'òm e 'd fomne bin nurì, ëd fieuj e 'd fije ch'a san rije e a l'han arpijà gust a le feste 'd campagna. S'as conta la veja popolassion, pì nen arconossibil da cand a viv con dosseur, e ij neuv rivà pì che desmila pèrson-e a devo sò boneur a Elzéard Bouffier.

Cand ch'i penso che n'òm sol, mach con soe sempie fòrse fìsiche e moraj, a l'ha bastà pèr fé s-ciòde dal desert ës pais ëd Canaan, i treuvo che, malgré tut, la condission uman-a a l'é amirévol. Ma, cand i fas ël cont ëd tut lòn ch'a-i é staje damanca ëd costansa ant la grandeur ëd l'ànima e d'angagg goregn ant la generosità pèr oten-e

s'arzultà, i son pijà da 'n rëspet senza fin pèr cost vej paisan senza coltura ch'a l'é stàit bon a mné a bon-a fin cost'euvra digna 'd Nosgnor.

Elzéard Bouffier a l'é mòrt pasi dël 1947 a l'ospissi ëd Banon.